

قندان های خالی

تلخ اندیشی در داستان کوتاه ایران

فاطمه مصطفایی



قندان‌های خالی

تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه ایران

فاطمه مصطفایی

ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان

طراح جلد: مریم سادات منصوری

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: هنگام



کانون اندیشه جوان

سرشناسه: مصطفایی، فاطمه، ۱۳۶۳ -

عنوان و نام پدیدآور: قندان‌های خالی: تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه ایران / فاطمه مصطفایی.

مشخصات نشر: [تهران]: کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۹۲ س.

شابک: 9-295-159-600-78

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: داستان‌های کوتاه فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد.

موضوع: short stories, Persian - 20th century -- History and criticism

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۶ ق/م/۸۶۱ PIR

رده‌بندی دیویی: ۸۲۰/۶۲۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۹۱۷۴۴

تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن ۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۵۰۳۳۴۱

همه حقوق محفوظ است

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳
فصل اول: تبیین گره تلخ اندیشی و پیش‌زمینه‌های پیدایش موج اول.....	۱۵
۱. تعریف تلخ اندیشی.....	۱۷
۲. تلخ اندیشی در دهه ۱۳۰۰.....	۱۹
۳. نسبت دو مفهوم انتقاد و تلخ اندیشی.....	۱۹
۴. جهت‌گیری‌های تلخ‌اندیشانه در دهه ۱۳۰۰.....	۲۰
۵. پیشینه تلخ‌اندیشی در داستان فارسی.....	۲۳
۶. زمینه‌های تلخ‌اندیشی در داستان‌های معاصر فارسی.....	۲۸
۷. تلخ‌اندیشی در مکتب‌های فلسفی مغرب‌زمین.....	۳۱
۸. عصر اضطراب.....	۳۶
۸-۱. ادبیات داستانی و ظهور مارکسیسم.....	۳۸
۸-۲. ادبیات داستانی و ظهور آگزیستانسیالیسم.....	۳۹
۹. تلخ‌اندیشی در مکتب‌های ادبی مغرب‌زمین.....	۴۱
۹-۱. ادبیات داستانی و رمانتیسم.....	۴۱
۹-۲. ادبیات داستانی و رئالیسم.....	۴۲
۹-۳. ادبیات داستانی و ناتورالیسم.....	۴۴

- ۴-۹. ادبیات داستانی و سوررئالیسم ۴۶
۱۰. زمینه‌های اجتماعی و تاریخی ظهور تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه معاصر فارسی ۴۷
- نتیجه‌گیری و جمع‌بندی ۵۳
- فصل دوم: موج اول تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه معاصر فارسی ۶۱
۱. زمینه‌های فکری تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه موج اول ۶۳
۲. زمینه‌های تاریخی تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه موج اول ۶۸
۳. مضمون‌ها و درون‌مایه‌های داستان‌های کوتاه تلخ‌اندیش موج اول ۷۱
- ۳-۱. مرگ‌اندیشی، نگاه منفی به زندگی ۷۱
- ۳-۲. روابط عاطفی بیمارگونه و بدفرجام یا بی‌فرجام ۸۹
- ۳-۳. تنهایی، ترس و طردشدگی ۹۸
- ۳-۴. شکست، یأس و سرخوردگی ۱۰۴
- ۳-۵. نگاه منفی به عناصر فرهنگ رومی و سنتی ۱۱۰
- فصل سوم: موج دوم تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه معاصر فارسی ۱۲۵
۱. زمینه‌های فکری تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه موج دوم ۱۲۷
۲. زمینه‌های تاریخی تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه موج دوم ۱۳۱
۳. مضمون‌ها و درون‌مایه‌های داستان‌های کوتاه تلخ‌اندیش موج دوم ۱۳۳
- ۳-۱. مرگ‌اندیشی، نگاه منفی به زندگی ۱۳۳
- ۳-۲. روابط عاطفی بیمارگونه و بدفرجام یا بی‌فرجام ۱۶۹
- ۳-۳. تنهایی، ترس و طردشدگی ۱۸۴
- ۳-۴. شکست، یأس و سرخوردگی ۱۹۳
- ۳-۵. نمایش تصویر کاملاً تاریک از عناصر فرهنگ بومی و سنتی ۲۰۷

فصل چهارم: تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه معاصر فارسی پس از انقلاب (از ۱۳۵۷ تا

۱۳۸۰) ۲۱۵

۱. زمینه‌های فکری تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه پس از انقلاب ۲۱۷

۲. زمینه‌های تاریخی تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه پس از انقلاب ۲۲۳

مضمون‌ها و درون‌مایه‌های تلخ‌اندیشی در داستان‌های کوتاه پس از انقلاب ... ۲۲۶

۱-۳. مرگ‌اندیشی، نگاه منفی به زندگی ۲۲۶

۲-۳. روایت عاطفی بیمارگونه بدفرجام یا بی‌فرجام ۲۴۵

۳-۳. پوچی‌ها و طردشدگی ۲۵۳

۴-۳. شکست، آس و نزدیکی ۲۵۹

کتابنامه ۲۷۱

نمایه ۲۸۵

پیشگفتار

بررسی‌هایی که تاکنون در حوزه داستان کوتاه صورت گرفته است، عموماً به بررسی‌های روبنایی، شکلی و تکنیکی درباره این آثار محدود است که بیش از هر چیز حول محور استعداد و هنرنویسندگان داستان کوتاه خصوصاً نسل اول این نویسندگان و افرادی همچون صادق هدایت، صادق حویلی، بزرگ علوی و... می‌باشد. نگاهی به گذشته حاکی از آن است که متأسفانه پس از آنکه به محتوا، اندیشه‌ها، مبانی نظری و فکری آثار این افراد پرداخته شود، خواسته یا ناخواسته به اغراق شخصیتی و بت‌سازی از این نویسندگان پرداخته شده است. بر خلاف این رویه، رویه جدید نویسنده کتاب حاضر بررسی‌مبنایی و درونی این آثار با عیار نگاه مثبت یا منفی نویسنده داستان‌های کوتاه به زندگی بر اساس شواهد محتوایی بوده است.

در این کتاب به مخاطب نشان داده می‌شود آنچه در این داستان‌ها پس از کجا آمده است و در زیر لایه‌های زرین شگردها و هنر نویسندگان آنها چه اندیشه‌ها و مفاهیم هست. بر این اساس تبیین رویکرد و دامنه تلخ‌اندیشی در داستان کوتاه، واکاوی زمینه‌های فکری و اجتماعی تلخ‌اندیشی و بررسی مضمون‌های داستانی امواج سه‌گانه آن در داستان‌های کوتاه معاصر فارسی در این کتاب مورد توجه قرار گرفته است. اثر حاضر محصول تلاش گروه ادب و هنر مرکز پژوهش‌های جوان است. این

مجموعه، شاخه‌ای از شاخسار پر بر و بار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی^۱ است که با گروه‌های علمی «پیش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب طلبگی» به افق‌های پیش رو و گام‌های پیشرو در عرصه فرهنگ جامعه اندیشیده، از مفادی به ثمر نشانده است. رشد و شکوفاندن باورها و گرایش‌های دینی، معرفی «ارزاهای مطلوب رفتار دینی و پاسخ به نیازها و خواسته‌های جوانان در زمینه‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی» از برجسته‌ترین هدف‌های فراروی مرکز است تا با رصد شرایط روز جامعه به صورت موضوعات ضروری دست زده، پژوهش‌هایی مفید بیافریند.

مرکز پژوهش‌های جوان در چهار سطح جوان، دانشجو، اندیشه و طلبه به تولید آثاری در قالب‌ها و آرایه‌های گوناگون مشغول است:

۱. مخاطبان «کتاب جوان» تحت‌نظر سبیل‌کردگان دوره متوسطه‌اند و عموماً هفده تا ۲۴ سال سن دارند.

۲. مخاطبان «کتاب دانشجو» دانش‌پژوهان مقطع کاردانی و کارشناسی با حدود سنی پیش‌بینی شده هجده تا ۲۶ ساله‌اند.

۳. مخاطبان «کتاب اندیشه» جوانان عبور کرده از سطح ایالات مقطع کارشناسی و با سن پیش‌بینی شده کمتر از ۲۸ ساله‌اند.

۴. مخاطبان «کتاب طلبه» جوانانی هستند که سال‌های نخست سطوح میانی علوم

۱. پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با توجه به بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری درباره زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری افشار تحصیل کرده و نسل جوان کشور، به عنوان نهادی علمی-پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشگاه حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

حوزوی را می‌گذرانند.

کتاب پیش رو از آثار سطح اندیشه این مرکز است.

این مرکز با قدردانی از سرکار خانم فاطمه مصطفایی برای انجام این اثر، تلاش
مجدانه مدیر گروه ادب و هنر آقای محمدحسن شاهنگی و همکاری ارزیابان گرامی
آقایان احمد شاکری و کامران پارسی‌نژاد را ارج نهاده، صمیمانه در انتظار نقدها و
پیش‌بادهای خوانندگان تیزبین نشسته است.

مرکز پژوهش‌های جوان